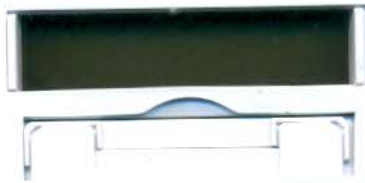

BÁC-SĨ VÀ BÀ HOLABIRD đã mời riêng Joyce và Martin tới ăn cơm chiều. Holabird tỏ ra hết sức lịch-thiệp. Ông khen chuỗi ngọc của Joyce, và sau khi ăn xong món bò câu ra giòn, ông quay lại nói với Martin hết sức thân mật :

"Nào bây giờ Joyce và Martin có chịu nghe tôi nói câu chuyện đặc-biệt này không ? Nhiều việc sắp xảy ra, Martin à, và tôi cần anh... à không, Khoa-Học cần anh !...dự phần xứng đáng vào những công việc ấy. Tôi khỏi cần phải nói rằng câu chuyện này hoàn - toàn bí-mật. Bác-sĩ Tubbs và Hội Liên-Hiệp Văn-Hóa của ông ấy đương làm việc thật là phi-thường, và Đại-Tá Minnigen tỏ ra phóng-khoáng lạ-lùng.

"Họ làm việc ở trong Hội từ - từ thận-trọng đúng y như anh và ông già Gottlieb đáng mến vẫn chủ-trương. Từ bốn năm nay, họ chuẩn bị một chương-trình hành - động. Tôi tình-cờ được biết rằng B.S. Tubbs và Ủy-Ban thường-vụ của Hội đã có những cuộc hội-thảo với các

khoa-trường các trường đại-học, các chủ báo, các nữ hội-viên câu-lạc-bộ, các lãnh-tụ nghiệp đoàn công-nhân (có nhiên là những người hiểu biết, những người chân-chính) và những nhà chuyên-môn có tài, những người làm nghề quảng cáo cấp-tiến nhất, các vị mục-sư và tất cả các nhà lãnh-đạo tư-tưởng quần-chúng khác.

"Họ đã thảo-luận và lập những đồ biểu phân chia tất cả các ngành trí-thức, các xu-hướng, với những phương-pháp, vật-liệu và dụng-cụ, và nhất là những mục-đích - những ý chí, lý-tưởng, và mục-đích đạo-đức - thích-hợp với mỗi hạng người. Thật là phi-thường ! Chứ sao ? Chẳng hạn như một nhạc-gia hay một kỹ-sư có thể nhìn vào biểu-đồ và nói rất chính-xác công-việc họ làm ở vào cái tuổi của họ có tiến-bộ nhanh không, và nếu không thế, họ gặp những trở ngại nào, phải dùng những phương thuốc nào. Với căn-bản ấy, Hội đã sẵn sàng bắt tay vào công việc và khuyến-kích tất cả những người làm việc bằng trí óc gia-nhập Hội.

"Viện McGurk đương nhiên là phải tham-gia vào cái cộng-đồng tổ-hợp ấy mà tôi coi là một trong những tiến-bộ vĩ-đại nhất của ngành tư-tưởng nhân-loại. Rốt cuộc, chúng ta sắp sửa làm cho tất cả những hoạt-động tinh-thần của nước Mỹ từ xưa vốn hỗn-loạn, bây giờ phải thực sự phù-hợp với lý-tưởng của người Mỹ, chúng ta sẽ làm cho những hoạt-động ấy cũng thực-tế, cũng siêu-việt như việc sản-

xuất những chiếc máy ghi số tiền thu xuất hiện có trong quỹ! Tôi có vài lý-do cho rằng tôi đã làm cho Ross McGurk và Minnigen hợp-tác với nhau, vì bây giờ quyền-lợi về gỗ của đôi bên không còn đụng chạm nhau nữa, và nếu được như vậy thì chắc tôi sẽ từ chức ở Viện để đi giúp cho Tubbs trong việc điều-dắt Hội Liên-Hiệp Văn-Hóa. Lúc đó, Viện cần có một Giám-Đốc mới cùng làm việc với chúng tôi để giúp chúng tôi đem Khoa-Học ra "khỏi nhà tù kín" của nó để phụng-sự Nhân-Loại".

Lúc đó Martin đã hiểu mọi việc về Hội Liên-Hiệp Văn-Hóa, trừ có điều Hội đang định làm gì thì chàng không biết.

Holabird lại nói tiếp :

"Này anh Martin, tôi biết là anh lúc nào cũng chế-giễu cái mà ta gọi là 'Tính-Chất Thực-Tế', nhưng tôi tin-tưởng ở anh! Tôi tin rằng anh đã bị ảnh-hưởng quá nhiều của Terry, nhưng bây giờ anh ấy đi rồi, còn anh thì đã hiểu đời hơn, hiểu cái giới của Joyce và của tôi hơn, tôi tin rằng tôi có thể dẫn-dụ anh, khuyến-khích anh nên có một lập-trường rộng-rãi hơn (ồ, cố nhiên là dầu sao thì cũng không thể quên cái tầm quan-trọng của những công-việc trong phòng thí-nghiệm của anh !)

"Tôi được quyền chỉ-định viên Phó Giám-Đốc, và thiết nghĩ tôi có thể nói chắc rằng vị Phó Giám-Đốc ấy có thể kế tiếp tôi làm Giám-Đốc thực-thụ. Sholtheis muốn vào chân

đó, B.S. Billy Smith và B.S. Yeo cũng lăm-le nhảy vô, nhưng trong mấy người ấy, tôi không thấy có ai là người đồng "Hạng Chúng Mình", và tôi muốn dành chức ấy cho anh ! Tôi dám nói là trong một hay hai năm gì đó, anh sẽ làm Giám-Đốc Viện McGurk này !

Holabird đã tự đề cao, như một ông vua ban hoàng-ân cho thiên-hạ. Bà Holabird xúc-cảm như người được tham-dự vào một biến-cố lịch-sử, còn Joyce thì ngây-ngất trước cái vinh-dự của chồng.

Martin ấp-úng nói, "Dạ, xin để cho tôi được suy nghĩ đã. Truyện thực là bất ngờ quá...".

Suốt buổi tối, Holabird vui-sướng tràn-trề họa ra cái viễn-cảnh trong đó Tubbs và Martin và chính ông ta sẽ chi-phối cộng-đồng tổ-hợp, định tiêu-chuẩn và làm cho toàn-thế thế-giới trí-thức hữu-ích, từ người thợ vẽ kiểu quần cho tới nhà thơ, ông mãi-mê nói đến nỗi không phật ý thấy Martin ngồi im không nói gì. Lúc từ biệt, ông nói như rót vào tai người nghe, "Anh về bàn tính với Joyce đi,

và mai cho tôi biết quyết-định ra sao. Nhân tiện tôi cũng nói để anh biết là tôi định thối-hồi cô Pearl Robbins, trước kia cô ấy còn làm được việc, nhưng bây giờ thì cô ấy tự cho là quan-trọng, mình phải cần cô ấy. Nhưng đó chỉ là một chi-tiết... Ồ, thực tình tôi rất tin-tưởng ở anh, anh Martin thân-mến à ! Anh đã trưởng-thành và thuần-tĩnh đi nhiều, và năm rồi, anh đã gây được nhiều ảnh-hưởng và thế-lực lắm đấy !

Ngồi trong xe, trong cái phòng lưu-động có rèm che, có ánh đèn pha-lê từ trên trần chiếu xuống, Joyce hớn-hở nhìn chồng.

"Tuyệt quá, anh Mart nhỉ ! Em chắc thế nào Holabird cũng thu-xếp xong việc này. Cứ nghĩ truyện anh sẽ làm Giám-Đốc, đứng đầu cả cái Viện lớn ấy, nơi mà mấy năm trước đây anh chỉ là một nhân-viên quèn, cũng kỳ anh nhỉ ! Nhưng phải chăng em đã giúp vào đấy một tí-ty nhỉ ?

Bỗng dưng Martin thấy ghét cái màu nhung xanh và vàng của chiếc xe, ghét cái hộp thuốc lá bằng vàng để khứa vào một nơi

rất khéo, ghét tất cả cái nhà tù êm-ái và bóng-loáng này. Chàng muốn được ra khỏi đây, lên ngồi bên cạnh anh tài-xế - người đồng-hạng của chàng ! - đương đầu với cái rét của mùa đông tháng giá. Chàng cố làm ra vẻ trầm-ngâm, bộ điệu vừa sợ-hãi vừa tán-thường, nhưng thực sự chàng chỉ là một kẻ nhất gan miễn cưỡng bắt tay vào việc giết chóc - giết chóc những ảo-tưởng của Joyce. Chàng thông-thả nói :

- Có thực em muốn anh làm Giám-Đốc không?

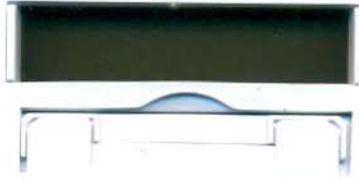
- Sao lại không ! Tất cả những truyện đó... Ồ, anh biết không, em chẳng nói đến truyện mình có danh vọng được người ta kính nể, mà em chỉ muốn nói đến truyện mình có quyền-hành để làm việc tốt, có ích lợi.

- Em có thích anh ngồi đọc thư cho thư-ký đánh máy, trả lời người ta đến phòng-vấn, đi mua vải sơn dầu, đi dự tiệc với những kẻ ngu-xuẩn mà có danh tiếng, cho ý-kiến và bảo ban những người mà anh chẳng hiểu biết tý gì về công việc của người ta không ?

- Ồ, anh đừng có kiêu-kỳ như vậy đi anh! Đã có người khác làm cho anh những việc ấy. Và đây chỉ là một phần nhỏ trong công việc của anh. Anh hãy nghĩ tới cơ-hội anh có thể khuyến-khích một thanh-niên nào đó muốn dịp may làm cho khoa-học tiến-bộ !

- Và bỏ dịp may của chính anh ?

- Sao lại bỏ ? Anh vẫn đứng đầu ban nghiên-cứu của anh chứ ! Và cho dẫu anh có bỏ đi nữa... Anh thật là ương-ngạnh ! Chẳng

có óc tưởng-tượng gì cả. Anh cho rằng vì anh đã khởi-sự làm việc trong một ngành hoạt-dộng về tinh-thần nhỏ-nhỏi, thì ở trên đời này không còn gì khác đáng để anh làm hay sao ? Cũng y như khi em phải cố nói để anh hiểu rằng nếu mỗi tuần lễ anh chịu khó ra khỏi cái phòng thí-nghiệm hôi-hám của anh một hay hai lần, và đem cái tài cao học rộng của anh ra để chơi một vài ván golf, thì cái thế-giới khoa-học của anh cũng không có ngưng hoạt-dộng ngay lập tức đâu ! Không có óc tưởng-tượng ! Anh đúng như cái bọn con buôn mà anh vẫn nguyên rủa, vì ngoài cái xưởng làm xà-bông hay cái nhà băng của họ ra, họ không còn biết trên đời có gì khác nữa !

- Và có thực em muốn anh bỏ công việc của anh...

Chàng thấy dấu cho nàng có sốt-sắng ân-cần đến đâu, nàng cũng không bao giờ có thể hiểu được chàng, không hiểu một chút gì về cái ảnh-hưởng giết người của chức-vụ Giám-Đốc đối với Gottlieb.

Chàng lại lặng thinh, và trước khi về tới nhà, nàng chỉ nói, "Anh biết em là người ít nói đến truyện tiền bạc nhất, nhưng sự thực, chính anh là người hay nói đến truyện anh rất ghét phải nhờ vả em, và anh biết nếu là Giám-Đốc thì anh sẽ có nhiều tiền hơn để... Xin lỗi anh !"

Nàng rảo bước đi trước chàng, vào trong

lâu dài một mình, lên thang máy tự động.

Chàng bước nằng-nề lên cầu thang gỗ, miệng lẩm-bẩm, "Cũng phải, đây là dịp may đầu tiên mình có thể thực sự góp phần vào việc chi-tiền trong nhà này. Đúng thế ! Chỉ biết tiêu tiền của Joyce mà không chịu làm gì để đền đáp lại cả, áy thế mà lại gọi như thế là 'tận tâm với khoa-học' Ờ, mình phải quyết-định ngay lập tức mới được..."

Chàng chẳng phải băn-khoăn gì cả, chàng đã quyết-định mà chẳng băn-khoăn một chút nào. Chàng đi vào phòng Joyce, thấy tường sơn màu kín-đáo, nhã-nhận, a-dua theo thời-trang làm cho chàng khó chịu. Thấy nàng ngồi trên mép đi-văng vẻ tư-lự đáng thương, chàng chợt thấy bất-giận, nhưng cũng lớn tiếng nói :

- Anh không có làm đâu, cho đâu có vì thế mà anh phải nghỉ việc ở Viện... và chắc chắn là Holabird sẽ làm cho anh phải bước. Anh không có tự chôn mình vào cái hố giả tạo huy-hoàng, ra lệnh và...

- Anh Mart ; Hãy nghe em đã ! Anh không muốn con anh được hãnh-diện vì anh sao ?

- Hừm. À... không, nếu nó chỉ muốn hãnh-diện vì anh là một cái giá áo, một vai hề phụ chuyên-môn nói lái-nhãi...

- Xin anh đừng thô-lỗ như vậy đi.

- Sao lại không ? Sự thực, gần đây anh đã tỏ ra thô-lỗ rồi, như vậy chưa đủ hay sao? Việc anh phải làm bây giờ là đến Tiểu-Điều

An-Túc-Xá làm việc với Terry.

- Ước gì em có cách để tỏ cho anh thấy...
Ờ, anh là khoa-học-gia mà sao lại mù quáng đến thế ! Ước gì em có thể làm cho anh thấy việc làm ấy mơ-hồ và vô ích không đi đến đâu cả. Sống ở nơi hoang-vắng ! Cuộc đời giản-đi! Luận-diệu cũ-rích ! Đó là một hành-động phi-lý, hèn-nhát của Máy Ông bác - học mệt mỏi, chuồn đến ở một nơi bí-mật và tưởng mình sẽ lấy lại được sức khỏe để rồi lại ra chinh phục đời, nhưng có biết đâu rằng đó chỉ là đi trốn đời mà thôi.

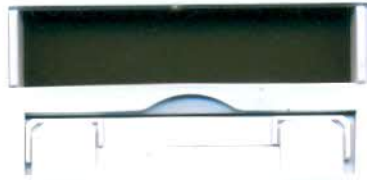
- Không. Terry về ở chỗ nhà quê như vậy chỉ vì đời sống ở đây rẻ hơn. Nếu bọn này... Nếu có phương-tiện, chắc anh ấy sẽ ra ở ngoài tỉnh ngay, rồi cũng mượn người giúp việc và đủ thứ, như McGurk vậy, nhưng không có Giám-Đốc Holabird, và Trời ơi !... cũng chẳng có Giám-Đốc Arrowsmith.

- Còn ông Giám-Đốc Terry Wickett thì chỉ là một anh hết sức ích-kỷ, vô giáo-dục, luôn miệng văng tục !

- Cốc khô, để anh nói...

- Martin, có phải câu nào anh cũng cần văng tục ra để nhấn mạnh vào những lý-luận của anh không, hay trong cái ngôn-ngữ khoa-học cao siêu của anh còn có những từ ngữ khác chẳng ?

- Nếu vậy thì để anh nói cho mà nghe, anh có đủ ngôn ngữ để diễn-tả cái ý anh muốn đi theo Terry.

- Này, anh Mart. Anh tưởng rằng anh là người thanh-liêm tiết-tháo vì anh muốn bỏ đi để mặc áo vải, sống một cuộc đời đơn-giản, mà cũng là một cuộc đời đặc-biệt và hết sức, hết sức trong sạch. Giả thử ai cũng lý-luận như vậy. Giả thử người cha nào cũng bỏ con để đi mỗi khi thấy tâm hồn mình đau đớn ? Như vậy thì thế-giới này sẽ ra sao ? Giả thử em nghèo khó, và anh bỏ em, và em phải đi giặt thuê để nuôi con...

- Có lẽ em đi giặt thuê lại hay cho em đấy ! Không ! Anh xin lỗi nhé ! Câu trả lời đó rõ ràng lắm. Nhưng... anh thấy chính cái lý-luận ấy đã làm cho con người ta từ bao thế-kỷ nay, chẳng là một cái gì khác mà chỉ là một cái máy để tiêu-hóa, để sinh con đẻ cái, và để phục-tùng mà thôi. Rất ít người, trong bất cứ trường-hợp nào, dám tự ý bỏ cái givòng yên ấm để nằm trên một tấm ván, trong một cái nhà gỗ để giữ cho tấm thân được trong sạch, như em đã nói rất đúng, và những người đi tiên phong trong bọn anh... Ồ, cứ tranh-luận như thế này thì chẳng bao giờ chấm dứt được cả ! Chúng ta có thể chứng tỏ rằng anh là một người anh hùng, hay một thằng xuẩn, hay một tên đào ngũ, hay bất cứ một cái gì tùy ý em, nhưng sự thật là anh chợt nhận thấy anh phải đi ! Anh cần được tự-do để làm việc, và giờ đây anh chẳng để lỡ cơ-hội nữa, anh phải nắm lấy cơ-hội này. Từ trước, em đối với anh hết sức khoát-đạt. Anh rất cảm ơn em.

Nhưng em chưa bao giờ thuộc về anh, chưa bao giờ thực sự là của anh cả. Thôi, chào em !

- Anh, anh... Anh để sáng mai mình bàn tính lại, lúc đó mình sẽ bình-tĩnh hơn, chứ bây giờ anh với em đều bị kích-động cả... Và trước đây một giờ, em rất kiêu-hãnh về anh !

- Được. Chúc em ngủ ngon giấc.

Nhưng hôm sau, trời chưa sáng, chàng đã ra đi đem theo hai chiếc va-ly và một bao quần áo vải thô xấu, để lại cho nàng mấy lời âu yếm - mấy lời chưa bao giờ chàng thấy khó tâm và khó viết như thế - chàng hôn con và thì thầm bảo nó : "Bao giờ lớn lên thì đến thăm cha, con nhớ", rồi chàng đi tới một nhà trọ rẻ tiền ở trong một đường hẻm. Nằm sóng soài ra trên chiếc giường sắt kê cọt-kết. Chàng thấy buồn-rầu áo-não cho mối tình giữa chàng và nàng. Trước mười hai giờ trưa, chàng tới Viện xin từ chức, lấy đi một vài dụng-cụ cùng những sách vở, tài - liệu và vật - liệu riêng của chàng, từ-chối không trả lời điện-thoại của Joyce gọi, và đáp xe lửa đi Vermont.

Ngồi chôn chân trên chiếc ghế vải đỏ trên xe (so với lúc trước đây chàng còn đi trên chiếc xe riêng bọc nhung lụa), chàng cười nghĩ đến nỗi vui sướng từ nay khỏi bị một mối khổ-sở vì tiệc-tùng yến-ẩm.

Chàng đi xe trượt tuyết đến Tiểu-Điếu An

Túc-Xá, thấy Terry đương bỏ củi trong một
đống tuyết với củi vụn.

"Ê, Terry. Tôi đến ở luôn đây !"

"Hay lắm, Slim này, có một giỏ đĩa chén
ở trong lều chưa rửa đấy".

II

Chàng trở nên yếu. Phải thay quần áo
trong nhà lều lạnh lẽo và tắm rửa nước giá
băng khổ đến chết đi được, chàng phải đi bộ
hàng ba giờ đồng-hồ trong bông tuyết thấy mệt
muốn dứt hơi. Nhưng cái vui được làm việc hai
mươi bốn trên hai mươi bốn tiếng đồng hồ một
ngày, khỏi phải bỏ dở công việc đương lúc say
mê thú-vị nhất để về nhà ăn cơm, cái vui bàn
cãi với Terry về những vấn-đề huyền-bí như
thần-học, hay hung-hăng như nổi bất-bình của
người say rượu, đã nâng-dỡ chàng, và chàng
cảm thấy như khỏe người ra. Thỉnh - thoảng
chàng lại nghĩ có lẽ nên chiều theo ý muốn
của Joyce, để cho nàng cất cho hai người một
phòng thí-nghiệm tốt hơn và một nơi ăn ở tử
tế hơn.

Tuy nhiên chỉ cần một người hầu, hay hai
người là cùng, và một phòng tắm đơn - giản
nhưng khá-khá một chút...

Nàng viết thư nói, "Anh đã xử sự một cách cục-súc không thể tưởng-tượng được, và nếu bây giờ có muốn hòa-giải - truyện này em cũng ngờ lắm - thì phải do ở như anh đề xuất ra trước mới xong".

Trả lời thư nàng, chàng chỉ tả cảnh rừng xào-xạc gió đông, và tuyệt-nhiên không đề-động gì đến hai tiếng "hòa-giải" cả.

III

Hai người muốn nghiên-cứu cho thật sâu rộng cái cơ-cấu chính-xác của tác-dụng của những chất chuyển-hóa của ký-ninh. Vì Terry bắt buộc phải dùng chuột thay cho khỉ, hai giống lớn nhỏ khác nhau, nên công-việc rất khó khăn. Martin có đem theo các giống vi-khuẩn lepi-septicus, tức là loại vi-khuẩn gây cho thỏ mắc bệnh xung màng phổi, và công-việc khó nhọc đầu tiên của hai chàng là phải tìm xem chất thuốc hóa-hợp nguyên-thủy của hai chàng đối với loại vi-khuẩn này có hiệu-lực như đối với loại vi-khuẩn chàm phổi không. Chó má quá ! nó chẳng có hiệu-lực gì cả, hai người vừa chửi thề văng tục, vừa kiên-nhẫn tìm tòi một cách vô cùng phức-tạp để kiếm cho ra chất hóa-hợp có hiệu-lực với cả hai loại

vi-khuẩn.

Họ kiếm ăn bằng cách chế huyết-thành mà họ miễn cưỡng bán cho những y-sĩ có tiếng là thực thà, và thắng tay tù chối những nhà buôn bán thuốc phổ-thông. Nhờ đấy họ kiếm được nhiều món tiền lớn không thể ngờ được, và những người láu-lỉnh ai cũng cho rằng hai chàng thông-minh như vậy thì khó mà có thể thực-thà được.

Martin thắc-mắc rất nhiều về truyện mà chàng cho rằng đã phản-bội Clif Clawson cũng như về truyện bỏ trốn Joyce và John, nhưng chỉ những đêm nào thao-thức không ngủ được chàng mới thấy thắc-mắc như vậy. Cứ đều đều vào khoảng ba giờ sáng thì chàng nhớ đến Joyce và Clif, và cứ đều đều vào lúc sáu giờ, khi chàng rán thịt mỡ thì quên họ.

Anh chàng Terry dã-man, từ khi thoát khỏi các cái cười và móng vuốt của Holabird, nó luôn luôn làm cho chàng bực tức khó chịu, nay đã thành một người bạn dễ tính. Nằm giường trên hay giường dưới, đối với chàng cũng vậy, và khi Martin chưa quen dạn-dày với cái lạnh và cái mệt, Terry thường làm đỡ bạn trong việc đi chặt củi hay mua thức ăn, hoặc vừa nghêu-ngao hát vừa giặt quần áo của cả hai người rất giỏi.

Chàng có tài tiên-tri thấy nếu chỉ có hai người ở chung với nhau mãi một nơi, hết

mùa này sang mùa khác, tất sẽ cãi lộn nhau. Chàng bàn với Martin rằng phòng thí-nghiệm nên mở rộng phạm-vi ra cho tám người (chỉ tám người là cùng không bao giờ hơn !) những nhà khảo-cứu lạc-lõng, tự-lập giống hai chàng, họ sẽ góp phần chi-tiêu trong trại, bằng cách chế huyết-thanh, tuy nhiên không thể vì thế mà bỏ bê-trễ công-việc riêng của họ - cho dầu đó là công-việc nghiên-cứu sự cấu-tạo của nguyên-tử, hay nghiên-cứu những phản-chứng để bác-bỏ những kết-quả của hai Bác-sĩ Terry và Arrowsmith cũng được. Có hai tay bắt đắc chí, một hóa-học-gia đương bị kẹt trong một hăng bào-chế và một giáo-sư đại-học, sẽ đến nhập bọn vào mùa thu tới.

Terry làu-nhàu :

"Đây cũng là một cách trở về tu-viện, có điều là chúng ta không giải-quyết được gì cho ai cả, mà chỉ giải-quyết cho cái bản thân chúng ta thôi. Nay Martin nên lưu ý một chút nhớ ! Khi nào chỗ này biến thành một diện thờ, và có nhiều thằng quái-gở kéo đến đây, thì khi đó anh với tôi phải chuồn ngay. Chúng mình sẽ dọn vào ở sâu trong rừng, và nếu chúng mình thấy già quá không thể đi như thế được nữa, thì lại phải quay về dạy học, hoặc làm với Dawson Hunziker hoặc làm với cả Đấng Bác sĩ Holabird của chúng mình".

Lần đầu tiên, công-việc của Martin bắt đầu vượt hẳn lên trên công-việc của Terry.

Về toán-học và vật-lý hóa-học, bây giờ chàng cũng giỏi ngang Terry, lòng thờ-ơ với truyện khoa-danh và những thứ xa hoa cũng không kém, tính cần-mẫn cũng mãnh-liệt, tài sáng-chế những dụng-cụ mới ít nhất cũng tương đương, và óc tưởng-tượng thì mẫn-tiếp hơn nhiều. Chàng không khoái - hoạt bằng Terry nhưng lại đam-mê hơn. Chàng tung giả-thuyết ra nhanh như chớp nhoáng. Tuy chưa dám tin hẳn, nhưng chàng bắt đầu thấy ít gặp những chướng-ngại trong công-việc. Chàng vẫn không bỏ ý định tìm cho ra tính chất chủ yếu của thuốc phage, chàng dần dần trở nên mạnh-mẽ hơn, vững-vàng hơn - và chắc-chắn là kém nhân đạo hơn - chàng thấy trước mắt vô số những vấn-đề hóa-học trị-liệu-pháp và miễn-dịch-học, cùng khá nhiều những việc kỳ lạ làm cho chàng bận rộn hàng mấy chục năm chưa chắc đã giải-quyết xong.

Chàng thấy hình như cái mùa Xuân này là mùa xuân đầu tiên trong đời chàng được thưởng ngoạn. Chàng học nhào đầu xuống hồ, tuy cái nhảy đầu tiên làm chàng lạnh cứng ra có thể chết được. Trước khi ăn sáng, họ rủ nhau đi câu, họ ăn cơm chiều ở một chiếc bàn dưới dặng cây sồi, họ đi bộ hàng hai chục dặm, họ có những con chim xanh, những con sóc làm bạn láng-giềng thân-thiết, và khi họ phải làm việc suốt đêm, thì tang - tảng sáng lại đưa nhau ra xem cảnh trời trong mát trên bờ hồ còn đương chập-chờn trong mộng đẹp.

Martin thấy da thịt sạm nắng, ngực đầy không-khí trong lành, và làm-rằm hát luôn miệng.

Rồi một hôm, đưa mắt nhìn ra ngoài, qua đôi mắt kính mới của người trung-niên lấp gọng sừng, chàng thấy một chiếc xe du-lịch lớn đương bò trên con đường rừng lên chỗ chàng ở. Từ trong xe Joyce vui-vẻ nhanh-nhẹn trong bộ đồ tweeds nhảy ra.

Chàng muốn chạy ra lối cửa sau của gian phòng thí-nghiệm tòi tẩn để đi trốn, nhưng sau đành miễn-cưỡng bước ra gặp nàng.

Nàng nói, "Ở đây êm đẹp quá nhỉ !" Hôn chàng xong, nàng lại nói, "Mình đi xuống mé hồ kia đi".

Tới một chỗ vắng-vẻ dưới gốc cây phong, bên hàng tơ-liều, chàng xúc - động nắm chặt đôi bờ vai nàng.

Nàng rên-rỉ kêu :

- Anh yêu, em nhớ anh quá! Anh có nhiều điều làm-lẫn lắm, nhưng về việc này anh thực là có lý - anh cần làm việc mà không bị những bọn ngu-xuẩn quấy-rối. Anh có thích bộ đồ này của em không ? Trông nó có hoang-dại không ? Anh xem em đến ở đây đó ! Em sẽ cất một cái nhà ở gần đây, có lẽ ở bên kia hồ. Phải đấy. Chỗ ấy chắc thú-vị lắm, ở quá bên kia, trên cái chỗ trông như ngọn đồi nhỏ ấy, nếu em mua

được miếng đất ấy - có lẽ của một lão điền-chủ keo-cú nào ghê-gớm lắm. Anh có thể tưởng tượng thấy không : một cái nhà rộng, thấp, xung quanh chạy hàng hiên thật đẹp, căng màn vải bố đỏ .

- Và nhiều khách khứa tới ?

- Em cũng nghĩ thế. Một đôi khi khách khứa tới. Thế sao ?

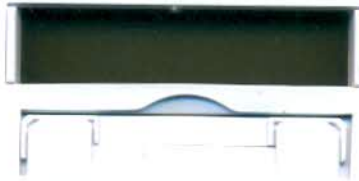
Chàng thất-vọng nói :

- Joyce, anh thiết tình rất yêu em. Ngay giờ đây, anh muốn ôm em hôn một cái da-diết cho bỏ những lúc nhớ nhung. Nhưng anh sẽ không chịu để cho em kéo hàng lô người tới đây đâu... và chắc chắn thế nào rồi cũng có cả tiếng sừng máy chạ rầm-rầm cho mà xem. Biến phòng thí-nghiệm của bọn này thành một trò đùa, một khách-sạn, một nơi hò-hẹn, một nơi gây những xúc-cảm mới ! Trời, chắc Terry sẽ phát điên lên mất ! Joyce, em đáng yêu đáng quý hết sức ! Nhưng em thì muốn có người bạn đường để vui chơi tiêu-khiển, còn anh thì chỉ muốn làm việc. Anh sợ rằng em không thể ở đây được. Không. Không được đâu.

- Và con trai chúng mình bị bỏ rơi luôn không được anh săn-sóc tới ?

- Nó... Nếu anh chết thì đâu có săn-sóc được nó ?... Nó cũng là một đứa trẻ ngoan lắm ! Anh mong sau này nó không phải là một Người Giàu Có !... Có lẽ mười năm nữa nó sẽ đến đây với anh.

- Và sống như thế này ?

- Nhất định thế... trừ phi anh hết tiền. Lúc đó nó sẽ không được sống khá giả như bây giờ. Trên thực-tế, bây giờ hàng ngày anh đều có thịt ăn !

- Em biết. Và giả thử Terry sẽ lấy một con ỏ hay một mụ quê mùa cục mịch nào thì sao ? Theo lời anh nói, hình như anh ấy thích hạng gái ấy lắm !

- Nếu thế, thì hoặc anh ấy và anh, cả hai người sẽ cùng đập mụ ấy, hoặc đó là việc duy nhất có thể làm cho anh phá sản.

- Anh Mart, có lẽ anh hơi điên thì phải ?

- Ồ, điên hẳn hoi ấy chứ lại ! Và anh thích được điên như vậy ! Còn em... Joy, em hãy nghe đây ! Bọn anh điên nhưng không kỳ cục ! Hôm qua có một ông "chữa thuốc bí-truyền" đến đây vì tưởng đây là một nơi tự-do ai đến cũng được. Terry liền tống tiền nó ra khỏi đây hai mươi dặm, và anh chắc anh ấy quảng nó xuống hồ rồi cũng nên. Không. Trời ơi ! Để anh nghĩ đã. (Chàng gãi đầu) Anh không tin là bọn anh điên. Bọn anh là bọn nông dân.

- Anh Martin, thấy anh trở nên cuồng-tín, và từ nãy đến giờ lúc nào anh cũng cố sức vùng-vẫy để cho khỏi thành cuồng-tín, em buồn cười quá đi thôi. Anh đã mất cả lương-tri, mà em đây chính là lương-tri. Em tin rằng tắm rửa rất có lợi ! Thôi, chào anh !

- Này, hãy nghe anh nói đã. Trời...

Nhưng nàng đã đi rồi, rất biết điều và

đắc thắng.

Trong khi người tài-xế loay-hoay lái xe tránh những gốc cây còn bỏ lại khi khai-phá đất hoang, Joyce thò đầu ra ngoài xe một lúc lâu, và hai người ngấn-ngờ nhìn nhau qua màn nước mắt. Họ chưa bao giờ thành-thực với nhau, thương-xót nhau như bây giờ, trong cái nhìn không che đậy tình cảm, cái nhìn nó nhắc nhở hết thấy những giờ phút êm-dềm bên nhau, những giờ phút vui-vẻ cũng như sàu-muộn hai người từng chung hưởng với nhau. Nhưng chiếc xe cứ chạy đều, không ngừng, và chàng chợt nhớ ra rằng chàng vừa trải qua một trận thử thách...

IV

Một buổi chiều tháng Năm, nghị-sĩ Almus Pickerbaugh đương dùng cơm chiều với Tổng-Thống Hoa-Kỳ.

Tổng-Thống nói, "Khi tuyền-cử xong rồi, tôi mong Bác-sĩ sẽ nhận một chức trong nội-các... chức Bộ-Trưởng Y-Tế đầu tiên của Hoa-Kỳ !"

Chiều hôm đó, Bác-sĩ Holabird đọc diễn-văn trong một cuộc hội-họp những tư-tướng-

gia trứ-danh do Hội Liên-hiệp Văn-hóa tổ-chức. Trong số những "Nhân Vật Chỉ Vui có Hạn" lên diễn đàn có Bác-sĩ Aaron Sholtheis, Tân Giám-Đốc Viện McGurk và Bác-sĩ Angus Duer, Giám-đốc Dưỡng-đường Duer kiêm Giáo-su giải-phẫu tại Y-Khoa Đại-Học-Đường Fort Dearbron.

Bài diễn-văn lịch-sử của Bác-sĩ Holabird được vô-tuyến truyền-thanh đi cho hàng triệu thính-giả nhiệt-thành yêu khoa-học nghe.

Cũng chiều hôm ấy, Bert Tozer ở tại Wheatsylvania tại North Dakota, đương dự một khóa lễ bán tuần. Chiếc xe hơi mới hiệu Buick của ông đậu bên ngoài nhà thờ đợi ông, và ông hoan-hỷ một cách khiêm-nhường, nhũn-nhặn nghe mục-su giảng :

"Thượng-đế đã dạy rằng: những kẻ chính-trục, ngay cả những 'Đứa Con Của Ánh Vinh-Quang', sẽ được thưởng một phần thưởng vĩ-đại và sẽ đi trên đường hỷ-lạc, còn những kẻ hay nhạo báng, những 'Đứa Con Của Ác Quỷ' sẽ bị sát hại và quẳng xuống hang sâu vực thẳm, và bị quên lãng trong chốn chợ đời tấp nập".

Cũng chiều hôm ấy, Gottlieb ngồi im một mình không nhúc-nhích, trong một căn buồng tối tăm bé nhỏ trên lầu cao một ngôi nhà trong con đường ồn-ào nhộn-nhịp. Chỉ có đôi mắt của ông là còn linh-động.

Cũng chiều hôm ấy, một làn gió nóng miền

nhiệt-đới thối vật-vờ trong kẽ lá của dạng cây gồi nơi mà di-hài của Gustaf Sondelius đã tan ra cùng than bụi, và một quãng đất lún xuống trong một mảnh vườn ghi dấu mộ phần của Leora.

Cũng chiều hôm ấy, sau một bữa cơm chiều vui vẻ khác thường với Latham Ireland, Joyce thú-nhận, "Vâng, nếu em ly-di hẳn với anh ấy rồi, có lẽ em sẽ lấy anh. Em biết! Chẳng bao giờ anh ấy nhận thấy anh ấy có tính tự-tôn tự-đại kinh-khủng, tự cho mình là con người duy nhất ở đời bao giờ cũng có lý, không bao giờ làm-lấn cả !"

Cũng chiều hôm đó, Martin Arrowsmith và Terry Wickett nằm dài trên một con thuyền xấu xí, một con thuyền bất tiện hết chỗ nói, trôi xa-xa ra giữa hồ.

Martin nói, "Tôi cảm thấy như bây giờ tôi mới thật sự bắt tay vào làm việc. Cái thuốc ký-ninh mới này có lẽ khá lắm. Chúng mình còn phải vất-vả vài ba năm nữa may ra mới chế được thứ thuốc hoàn-hảo - mà cũng rất có thể chúng mình sẽ thất bại !"

CÙNG MỘT DỊCH GIẢ

Đã xuất bản :

TÌNH NGHĨA VỢ CHỒNG

Le Bonheur Conjugale - Léon Tolstoi
(in lần thứ Tư - Đời Nay xb 1961)

CON NAI TƠ

The Yearling - Marjorie K. Rawlings
(in lần thứ Ba - Tín-Đức Thu-Xã 1966)

CHIẾC LÁ CUỐI CÙNG

Tuyển tập Truyện Ngắn Quốc-Tế
cùng dịch với Võ-Hà-Lang và Cam-Vĩnh
(in lần thứ Hai - Phương-Giang 1958)

MẠC CHO GIÓ DẬP TUYẾT VÙI

Let The Hurricane Roar - R.W.Lane
cùng dịch với Cam-Vĩnh
(Quốc-Bảo xb. 1960)

MỘT BẢN ĐÀN

The Kreutzer Sonata - Léon Tolstoi
(Đời Nay xb 1961)

NGƯỢC DÒNG THỜI GIAN

Tuyển tập Truyện Ngắn Quốc-Tế
(Đời Nay xb 1962)

GIÓ ĐÔNG GIÓ TÂY

East Wind West Wind - Pearl Buck
(in lần thứ Hai - Gió Bốn Phương)

1968

CÙNG MỘT DỊCH GIẢ
(Tiếp theo)

Đã xuất bản :

NGƯỜI ÔNG VÀ BIỂN CẢ
The Old Man and The Sea - H.Emingway
(in lần thứ Hai - Gió Bốn Phương
xb 1968)

VIÊN NGỌC TRAI
The Pearl - John Steinbeck
(Tuần-San Thứ Tư xb 1967)

TRÀ ĐẠO
The Book of Tea - Okakura Kakuzo
(Lá Bối xb 1967)

CUỘC ĐỜI BÁC SĨ ARROWSMITH
Arrowsmith - Sinclair Lewis
(Quốc Báo xb 1970)

Sẽ in :

TỘI LỖI VÀ HÌNH PHẠT
Crime and Punishment - F. Dostoevski
(Sẵn sàng để in)

Cuộc Đời Bác-Sĩ Arrowsmith
Nguyên-tác của Sinclair Lewis
Bản-dịch của Bảo-Sơn
Quốc-Bảo Xuất-Bản
In lần thứ nhất
Giấy phép số: 340 BTT/PHNT
Ngày 19-1-1970
Triển hạn ngày 19-6-1970